

„Soča“ izhaja vsak petek in velja
s pošto prejemanja ali v Gorici na dom
pošiljana:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20

Pri oznanilih in prav tako pri „Poz-
slanicah“ se plačuje za navadno tristo-
pno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „

Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po
10 soldov v Gorici v tobakarnici v go-
sposki ulici blizu „treh kron“ in
na starem trgu. — V Trstu v tobakarni-
ci „Via della caserma 3“.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo
uredništvu „Soče“ v Gorici v Hilarijanski
tiskarni, naročnina pa opravištvu „Soče“
na Korenjski v Silesa - vi hiši št. 10 II.
nadstr.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj
se blagovoljno frankujejo. — Delalcem
in drugim nepremožnim se naročnina
zníza, ako se oglase pri uredništvu.

† Aleksander II. Nikolajevič.

Strašna novica pretresa ta teden ves svet. Ru-
skega cesarja Aleksandra II. so v nedeljo ubili po
takó strahoviti poti, da si ni misliti hujše. Tako gro-
zovitega dogodka ni doživelo še sedanje stoletje: vz-
buja v nas največi sočut za nesrečnega carja, največi
gnjus pa do krvavih, nečloveških zločincev.

Med mnogini telegrafskimi novicami je telegram
iz Peterburga od 14. t. m. po „Heroldu“ zarad
skupnosti za nas podučen in se glasi: „Car bil je (v
nedeljo) navzoč pri stražni paradi, dasi so ga svarili,
da naj se je ne vdeleži; potem se je odpeljal v pala-
čo velike kneginje Katarine, kjer se je pri zajutruku
nekoliko pomudil. Okoli 1 1/2 popoldne zapusti car
palačo in se odpelje domu po cesti ob vodotoku (ka-
nalu). Ko pride car blizu srede zidovja grajskega vrta,
pokne močan strel, ki je močno poškodoval carjev
voz. Car takoj izstopi iz kočije. Častnik hitro pri-
skoči in praša, ali je ranilo carja. „Hvala Bogu, jaz
nisem ranjen, ne bodi v strahu, pogledati mi je po
ranjenih.“ Veliko vojakov carske eskorte in po na-
ključji navzočih meščanov ležalo je namreč po tleh,
ker jih je strel ranil. Car je najprej zaukazal skr-
beti za ranjene kozake, in malo korakov pred seboj
zagleda od množice obdanega zločinca, katerega je
zagrabil in stisnil vojak gardnega polka Preobrazen-
skega. Zločinec, ki je držal v eni roki kopje, v drugi
pa revolver, je mlad človek, star 21 let, Rusakov po
imenu, in je poslušal zadnji dve leti nauke na mon-
tanski akademiji. Car pristopi mirno k zločincu, za-
ukaže, da se odvede in gre peš proti domu. Še ni storil
dobro par korakov, že mu vrže drug mlad človek
neko reč pod noge. Takoj se ta reč razstrelji s tako
strašno silo, da je okoli stoječe pometalo ob tla, in
da so se šipe po oknih zdobile celó v hišah na oni
strani vodotoka. Strelav grom slišal se je po celem
(velikem) mestu. Ko se je dim malo odtegnil, ležal
je car v krvi na tleh in okoli njega veliko ranjenih
ljudij. Tudi zločinca vrgla je ob tla strelna moč,
ranila ga vendar ni; ljudstvo pa se ga je razkačeno
obuló; s težavo ga je policija obvarovala pred množ-
čico. Car je bil hudo ranjen, in brez zavestnega so
deli na sani mestnega glavarja Fedorova. Poslednji
vzel je carja v svoje naročje, in mu je naslonil blečo,
okrvavljeno glavo na svoje pr-i. Čelado cesarjevo je
strel daleč odnesel, in je niso mogli najti. Ko so
carja prinesli v zimsko palačo, in potem ko so ga
slekli, izkazale so se strašne njegove rane. Ena noga
noga mu je bila razdrobljena do gornjega stegna,
druga pa do srede piščali, spodnji telesni del mu je bil
razmesarjen, obličje pa vse poškodovano. Zdravniki so
povedali, da ni misliti na odrezanje nog, in da ni
več upanje za rešenje. Ostala je edino še žalostna
dolžnost umirajočega prevideti s cerkvenim blagoslo-
vom. Velike množice so obsule v hudem strahu zim-
sko palačo. Ali ob 3 urah 40 minut popoldne pre-
sune množico silna žalost, ko se je carska zastava
poniknila do zredne zastavinega droga, v znamenje, da
je car umrl. General stopi na to pred ljudstvo in
naznani žalostni dogodek. Vsi poslušalci so se od-
krili in naredili znamenje svetega križa v spomin ne-
pozabljivemu umrlemu carju.“

Drugo naj nam pojasnjuje dopis z Dunaja.

Z Dunaja, 15. mar. (Izv. dop.) (Ruski ce-
sar Aleksander II. je mrtev. Ravnokar smo
dobili iz Petrograda poročila, katerih smo se najmanj
nadejali. Po telegrafu se nam poroča, da leži v ce-
sarski palači Aleksander II. mrtev. Okolo palače pa
zbrani ruski narod poprašuje, ali je res, da je cesar
mrtev. In ko se jim je naznanilo okolo 4. ure v ne-
deljo popoldan, da je cesar tako ranjen, da je moral
umreti, zajokal se je ruski narod iz vsega srca svo-
jega pretakajoč gorke solze po veliki zgubi. Ruski
narod se joče, odkar jim je hudodelnik ljubljene-
ga cesarja tako grozovito usmrtil. Precej po končanem
hudodelstvu hitelo je rusko ljudstvo v cerkve, kjer je
prosilo milosti pri Bogu za blago dušo pokojnikovo.

Tudi nam je globoka žalost napolnila srca, in godilo
se nam je, kakor nemškemu cesarju Viljemu, kateri
se je, kakor otrok razjokal, ko mu je prišla novica
iz Petrograda, da je njegov prijatelj in sorodnik A-
leksander II. mrtev.

Na Dunaj nam poročajo iz Petrograda, da je
hudodelnik imel bombo shranjeno v belem robcu. Dva
hudodelnika so že zapili. Ker je Sočinim bralcem
znano, da so Aleksandru različni ljudje po življenji
stregli, naj torej tu v kratkem opišem najprej to ža-
lostno stran življenja ruskega cesarja, katerega so hu-
dodelniki sedemkrat hoteli umoriti; šestkrat se jim
ni posrečilo, ali zdaj sedemkrat so svoj namen dosegli,
in z bombo. Kaj enacega še ni doživelo človeštvo.
Aleksander je mislil, ker se je že tolikokrat nani
streljalo, da ga bode božja previdnost obvarovala ne-
naravne smrti. To ga je krepilo, da sme brez skrbi
zahajati mej svoj narod, katerega je goreče ljubil.
Kako ne bi moža v srce bolelo, kako se mu ne bi
vekrat milo storilo, ko je videl, da se mu po živ-
ljenji streže. To mora boleti moža, kateri je mislil,
da je za svoj narod vendar storil, kar je mogel. Blago
srce cesarjevo je bilo ranjeno; polastila se ga je ti-
sta melankelija, o kateri smo mnogokaj slišali.

Že leta 1866. je nek Karakosov nanj streljal.
Leta 1867. je bil Aleksander II. v Parizi za časa raz-
stave. Ko se je cesar vozil z Napoleonom III. po
mestu, streljal je nanj Poljak Berezowski. Na srečo
ga ni zadel. Cesar je imel sedaj nekoliko mira, pa
ne za vselej. Leta 1879. 2. aprila je Solowjew štiri
krat strelil na cesarja v Petrogradu, ko se je ta zju-
tra sprehajal, kakor je bila njegova uavada. In tudi
sedaj je božja roka otela smrti ruskega cesarja. Ali
zdaj se je vrstilo hudodelstvo za hudodelstvom. Ravno
na 1. decemb. 1879., ko se je cesar vozil iz Petro-
grada v Moskvo, zgodilo se je hudodelstvo na železni
cesti. Hudodelniki so železno cesto ravno v tistem
trenotku vrgli v zrak z dinamitom, ko so slutili in
videli, da vlak prihaja. Vlak je prišel, dinamit je
vzdignil zemljo in razdejal vlak. Ali to je bil samo
tovorni vlak; cesarski vlak se je na srečo bil zakas-
nil. In tako je bil Aleksander zopet rešen smrti. Na
dan 17. feb. 1880. je bila eksplozija v njegovi palači
ravno v tistem trenutku, kader bi cesar moral biti pri
obedu. Takrat pa je bil bolgarski knez pri njem.
Aleksander se pri njem zopet nekoliko pomudi; čas
k obedu je prišel, pri mizi odličnih gostov še ni bilo;
eksplozija, ker je bila preračunjena na določen čas,
ni dosegla svojega namena. Tako se je tedaj to vr-
šilo. Hudodelnikom se ni posrečilo umoriti cesarja;
ker pa so se nekteri samopašniki zarotili zoper njega,
niso mirovali ves čas, ampak so si prizadevali izvesti
grozovito hudodelstvo, kar se jim je tudi posrečilo
dne 13. marca na veliko žalost vesoljnega ruskega in
slovanskega naroda.

Aleksander II. je bil rojen 29. aprila 1818.
Vladal je od 2. marca l. 1852, torej 26 let. Za svo-
jega vladanja je storil mnogo dobrega ruskemu na-
rodu. Ker še sedaj ne morem podati ljubeznjivim
bralcem dovršenega življenjepisa, naj jim naštejem
vsaj poglobitna dela, s katerimi je Aleksander II. po-
večal čast in slavo ruskega naroda; naj omenim dela,
s katerimi je koristil Slovanom na Balkanu.

Mnogo je bilo do blagovitosti ruskega naroda.
Leta 1858 in 1859 je odstranil robstvo na veke, o-
svobodil je kmete, kateri so še do tega časa bili suž-
nji svojih gospodov. S tem je kmečki stan mnogo
pridobil; postal je sam svoj; doslej so o njegovem
trudu bogateli drugi, odslej je smel sam uživati, kar
si je bil pridelal v svojem znoji. To dobroto vedo
ceniti tudi naši kmetje od l. 1848.

Znano je, da so se spuntali Poljaki l. 1863 z
nova. Od tu se začena žalostna doba za Poljake, ker
so si z uporom več škodovali, nego koristili. Znano
je, da eden del spada k Rusiji. Tudi vemo, da so
Poljaki že od nekedaj gojili narodne težnje po zedi-
njenji, katero so si prizadevali doseči z upori in punti.
V njihovo dejanje so se mešale druge oblasti, tako
da so si naposled njihovo deželo razdelili ruski, nem-
ški in avstrijski cesar. Pravijo, da Rusija namerava
Poljake porusiti, in od tod da izvira tisto sovraštvo,

katero jih navdaja do ruskega cesarstva. To se je
tudi videlo v našem državnem zboru. Zlasti Čehi in
drugi Slovani so zahtevali, naj bi sedanji novi pred-
sednik dr. Smolka (Poljak) omenil smrti ruskega ce-
sarja precej v začetku seje državnega zbora. Pred-
sednik tega ni mogel storiti, ker so Poljaki rekli, da
bodo iz dvorane odšli. Tako se tedaj v našem drž.
zboru dozda smrt ruskega carja še „na znanje“ ni
vzela. Ruskih in poljskih zadev nisem se namenil
presojati na tanko; za to bi bilo potreba posebnega
spisa. Povdarjam samo resnico, kakeršna je.

Najsijajniše delo Aleksandra II. je osvobojenje
Slovanov na balkanskem poluotoku. To je viteško
delo ruskega naroda, kateri je brez lastnega dobička
pomagal Bolgarom, Srbom, Črnogorcem in Rumunom,
da so se osvobodili iz turškega jarma. Nemci in I-
talijani so se zedinili; tudi Slovani so hrepeneli po
zedinjenji; zlasti Slovani na Balkanu so bili prej v
žalostnem stanju, o katerem je pela jugoslovanska
„Vila ostrožinska“ tako-le:

Po svem svijetu svlča zora,
Na Balkanu neima dana.

Leta 1876. se je vnela srbskoturška vojska, v
kateri so Rusi Srbom pomagali. Leta 1877 pa je bila
ruskoturška vojska. Te vojske so uničile Turke vsaj
toliko, da ne oblastujejo Slovanom, Srbi in Črno-
gorci so dobili nova zemljišča; tam se je osnovala
bolgarska kneževina, kateri je sicer še dokaj treba,
da bo to, kar je bilo nekedaj, silno bolgarsko cesar-
stvo. Tu je dobila Rumunija svojo popolno samo-
stojnost. In vse to je veliko delo, sicer še nedokon-
čano, kakor mnogokateri želi, ali pogoji za življenje,
za narodni obstoj so tu, kar je za zdaj dovolj. Žrtev
ruskega naroda na Balkanu so tedaj velike; mi jih
cenimo. Glavni namen je dosežen: Turck je za vselej
potrt, Slovani pa so se bolj utrdili v svojih kneževi-
nah. Aleksander II. in njegovi sinovi so bili sami na
bojišči; na kongresu in raznih shodih so Rusi vedno
podpirali in zagovarjali Slovane na Balkanu; še mno-
go več so zahtevali, nego so nam manj prijazne ob-
lasti dovolile, in mnogo več bi storili, ako bi se dalo.
Lahko si tedaj mislimo, da zlasti prebivalce Balkana
smrt Aleksandra II. z veliko žalostjo navdaja, ker so
izgubili svojega dobrotnika.

Aleksander II. se je oženil 16. aprila 1841 z
Marijo Aleksandrownó (nemško princesinjo), katera mu
je v tem zakonu podarila 6 sinov in 1 hčer. Prvorod-
jenec Nikolaj Aleksandrovič je umrl. l. 1865 v Nizzí,
zato je še isti dan bil proglašen za cesarjevega na-
slednika drugi sin, kateri je postal sedaj ruski cesar
z imenom Aleksander III. Žena Aleksandra II. je u-
mrla 3. junija 1880. Njegova druga žena je Katar-
ina Dolgoruki, s katero je že prej živel in tudi otroke
imel. Sedaj na stare dni ga je pregovorila, da jo [je
vzel za ženo.

Aleksander III. je tedaj že od danes ruski ce-
sar. Vojaki in cesarska rodovina mu je danes prisegla
zvestobo, ker je to taka navada. Ruskemu narodu je
naznanil, da bode deloval, kakor njegovi pradedje, za
blagor, moč in čast Rusije; naj tedaj vsi
Rusi pred božjim oltarjem zedinijo svoje prošnje z
njegovimi, prošnje, naj Bog blagoslovi prihodnje delo
za čast, moč in blagor Rusije.

Aleksander III. se je loženil l. 1866 z dansko
princesinjo Dogmar, hčerjo danskega kralja Kristijana
IX., katera je s prestopom v grško cerkev premenila
svoje ime v Marijo Federovno. V tem zakonu sta
oba jako srečna. L. 1868. sta dobila sina Nikolaja
Aleksandroviča, ki bo naslednik ruskega cesarja.

O sedanjem ruskem cesarju se je že mnogo sli-
šalo, da je vnet Slovan, da bo pretrgal vse vezi z
Nemčijo, kader bo cesar. Že njegova žena je vnetá
Rusinja, katera ne mara Nemcev, kakor vsa danska
rodovina ne. Še kot cesarjevič je zaukazal, da se pri
veselicah in pojedinah, katere on daje, sme samo ru-
ski govoriti. Seveda drugi narodi tré, da je [zato
panslavist, pa tudi zato, da se rad izogiblje nemškega
dvora. Resnica je, da je Aleksander III. navdušen
Rus, Slovan od nog do glave, vnet za dobro, lepo in
plemenito; vnet za prenarébe, katera bo dal ruskemu

naroda. In takega radikalnega vladarja je sedaj Rusiji potreba.

Aleksander III. je vreden ruskega prestola, vreden naslednik Aleksandra II., tega ljubega vladarja, kateri je tako grozno umreti moral. Za Aleksandra II. pretakajo danes Rusi in Slovenci solze žalosti in bolečine. Mnogo si storil za Ruse, za svoje cesarstvo, poveljal si ga; dosti si storil za svoje brate, to je blago, plemenito delo. Zato te tudi bodo „kropile naše solze.“

Primorski Slovenci, vstanimo!

V.

„Slovani povsod brate ima“, prijateljev pa nikjer. Evropski kulturni narodi izkazujejo v obče več sočutja do ktereга si bodi plemena kot do slovanskega. Če v zadnjih vojskah so bili prijazni Turkom nego Slovanom, in o elementarnih nezgodah, katera Slovani tudi hudó zadevajo, se kulturna Evropa pokaže dobrotljiviša vsem drugim narodom nego Slovanom. Tem ne pomaga, da so od iste prvotne korenine kot drugi kulturni Evropejci; nič jim ne pomaga, da imajo Slovani iste kulturne lastnosti v sebi kot drugi že visoko naobraženi narodi: Slovan je v resnici osamljen in sam sebi izročen. Omiko in samostojnost si mora sam priboriti; pomoči in sočutja mu ni drugod iskati.

Huda je ta resnica, vendar pa ima dobiček v sebi, da Slovani sili računati edino z lastnimi močmi, in da mu vtegne vzbuditi in vkoreniniti opravičeno in ponosno samosvest, s kakoršno se ponša tudi posameznik, kadar se povzdigne s svojo močjo do zasluženih vsrehov. Osamljenost in iz nje rojena samozavest je gotovo obudila tudi bolj ali manj opravičeni ponos v posamičnih slovanskih vejah, in je gotovo tudi zakrivila, da so bile te veje vajene vsaka posebe v prvi vrsti in brezobzirno delovati same zase. Kar ni mogoča zgodovinska sila zakrivila, storil je zamozavestni ponos, da so slovanske veje osamljene živele in se razvijale, kakor da bi drugih krvnih bratov na svetu ne bilo. Ali prošlo dobo je opravičevati, ker narodnostni princip ni nikdar prej tako mogočno deloval in svoje k svojim vabil, družil in tudi tiral, kakor v sedanji dobi. Ravno zaradi tega pa morajo tudi Slovani po tem principu krepiti se vsaj duševno, kjer vsled drugih, večinoma zunanjih vzrokov ni mogoče doseči vzajemne gmotne podpore in pomoči. In Slovani imajo isto pravico vzbujati se za vzajemno sočutje, zagovarjanje in pomoč, kakor drugi evropski sosedje. Potegovati se eden za drugega imajo Slovani pa tudi veliko in toliko nujnišo potrebo, kolikor bolj se drugi njih sosedje družijo, pomnožujejo in tudi geografsko raztezajo edino na škodo neopravičeno sovražnih Slovanov. Dokler ni delovalo narodnostno načelo, dokler niso neposredno in sistematično Slovanov tujčili, bila je medsebojna mlačnost kolikor toliko opravičena, ako se Slovani niso skupno podpirali. Današnji dan pa se jim je vničevalni sovražnik pomnožil, ker se je z vso silo obrnil naravnost proti slovanstvu. Pomnožena sila od nasprotni strani pa kliče na enako močno silo za brambo slovanstva. Pomnoženega orožja potrebuje tudi avstrijski Slovan, ako hoče rešiti narodno moč posamičnih vej in skupnosti teh vej v našem cesarstvu.

Misliti je, da sila kola lomi tudi gledé na vzajemnost in medsebojno pomoč tudi pri avstrijskih Slovanih. Ravno v današnji dobi boriti se je še večim slovanskim narodom za svoj obstanek proti mnogoterim notranjim nasprotnikom. Ravno ta nevarnost bo, kakor se je nadejati, tudi veje avstrijskih Slovanov približala in vzbudila v največjih nevarnostih tudi dejansko vzajemnost. Na tako pomoč misliti je vsaj pri večih oddelkih avstrijskih Slovanov. Čehi in Poljaki in tudi Hrvatje kažejo vsaj med seboj toliko notranje politične in narodne moči, da imajo o sebi dobro menenje in tako razsodbo, da bi se jim ne zdelo prenevredno, pomagati si v odločilnih narodnih potrebah. Vse drugače pa je z manjšimi vejami avstrijskih Slovanov. Manjši oddelki se ne morejo ponasati na zunaj toliko, da bi jim bilo pričakovati pravične razsodbe vsaj o notranjih zmožnostih in silah. Kakor v navadnem življenju o bogatincu rajši bolje in ugodniše sodijo, ravno taka se godi manjšim vejam slovanskim tudi nasproti — avstrijskim Slovanom! In malo, veliko premalo poznanja in zanimanja je bilo dosedaj tudi med avstrijskimi Slovani, kakor da bi bilo pričakovati manjšim vejam pravične sodbe in pravičnega ocenjevanja od strani večih in mogočnejših oddelkov tega plemena.

Ni misliti torej, da bi drugi krvni bratje Slovanov že dovolj poznali in mu že naprej naklonili primerno sočutje in vredno podporo za njegov obstanek. V resnici se bojimo, da dosedaj na se oprti posamni slovanski oddelki niso še vtegnili pretresati in pretresti vrednosti ne samo slovanske veje kot take, ampak tudi geografske lege in političnega položaja in najmanj političnih nasledkov, ko bi se naš narodič zgubil za slovanstvo.

Slovenem samim ni treba več praviti, v kakih nevarnostih za obstanek je zdaj bolj ali manj vsa sloven-

ska zemlja. Slovenci vedó dobro, da so na mejah in stražah proti tujemu jarmu, kateri bi v enaki bližini pritiskal na druge slovanske sosesde, kakor hitro bi zginili s pozorišča sedanji Slovenci. Slovenci znajo ceniti, koliko vrednosti so za druge Slované s tem, da jadransko morje čuvajo v prid Avstrije in tedaj tudi njenih Slovanov.

Že zaradi samo takih dobičkov bi ne mogli drugi krvni bratje v Avstriji prezirati Slovencev. Gmotni dobički in politični nasledki dajejo na slovenski zemlji povodov dovolj, da se drugi avstrijski Slovani ozirajo na slovenske pokrajine. Ali drugi Slovani imajo toliko opravkov sami za se, da se nam ni zanašati na potrebno poštovanje tudi slovenskega naroda. Nam torej nastane dolžnost, da druge krvne brate opozarjamo na naše politično in narodno položaje zaradi njih lastnega dobička.

Po drugi strani pa je tudi Slovenem samim žalostno jasno, da se sami ne morejo rešiti v neprestanih in vsestranskih bojih proti sovražnim sosedom. Zato pa so slovanski narodi vodje že davno spoznali, da nam se je opirati na slovanske sosesde in zaradi sorodstva in geografske soseske približevati se v prvi vrsti Hrvatom. Ta slovanski oddelek nas najbolje pozna, in smo mu tudi zaradi straže na največji dobiček. Hrvat bi mogel že zdaj s prepričanjem opisovati našo notranjo vrednost in nas priporočati za podporo in zagovor tudi drugod. Ravno hrvaški narod pa je gledé na nas v takem položju, da nas ne more vsaj politično podpirati in zagovarjati, kakor bi hotel in kakor naše sočutje do njega tudi zasluži v resnici. Kljub tej neugodnosti nam se je opirati na Hrvate, kateri pa nas morajo tudi prepričati, da naše položje znajo ceniti za se in za nas. Po njih naj se v prvi vrsti razglasuje sodba o naši vrednosti in o zasluženju, da nas podpirajo vsaj etično kolikor toliko tudi drugi avstrijski Slovani.

V Hrvatih vtegnemo imeti veliko pomoč in zaslobo v prihodnosti. Zato se jim naši domači politiki tudi približujejo. Zaradi tega nam pa ni opuščati samostojnega lastnega pismenega jezika, ali ga celó mešati, kvariti in njegove enojne zakone slabiti, kakor se je to že godilo vsled nerazuma gledé na notranje življenje posamičnih pismenih jezikov ali celó narečij. To inter parenthesis. Nam pa je zdaj dovolj, da imamo v Hrvatih podporo iskati in pričakovati. Ker pa vsak sosed in tudi Hrvat ima sosedu le rad, ako je njegove podpore vreden, nam ni pozabiti, da si morajo Slovenci po svojih močeh najprej sami pomagati. Zato nam je delovati na to, da se naše raztresene moči združijo v skupno delovanje. Večkrat je bilo že govorjenje o tem, da bi se vstvarila politična skupina, katero naši nasprotniki zaničljivo omenjajo pod imenom Slovenije ali celo „Grossslovenien.“ To zasmehovanje naj nas ne briga, ravno tako ne, kakor hinavsko sleparjenje pol. občinstva, češ, da hočejo južni naši bratje vstvariti državo „Jugoslovansko“.

Naj pa se Slovenci edinjijo pod katerim imenom koli, v takošnem vsled razkovanosti oslabljenem polstanju jim ni mogoče obstati, tudi ko bi še takó napenjali svoje moči. Nekake predugačbe, bodisi da se zares povsem združijo politično, bodisi da si priboré srečniša administrativna središča, je neobhodno potrebno; drugače nas podjarmijo in potučijo v edinih borbah in prepirih za najpotrebnejše pravice.

Po takem vidimo, da je mogočnejšim avstrijskim Slovanom potrebna podpora krvnih bratov proti naravno močnim nasprotnikom. Slovenci take podpore potrebujejo še v večji meri, in jo imajo za se samo poštovati, ako se trdnuše združijo in tudi na zunaj pokažejo krvnim bratom, da niso še potučeni ali taki, katerim ni več pomagati. Ako pa Slovenci sami vspešnega ne zamorejo brez slovanskih sosedov, tudi ko bi bili že na znotraj v boljšem političnem stanju, bi bilo pač nespametno trditi, da se vtegnejo sami ohraniti proti dvojnemu mogočnemu sovražniku — primorski Slovenci. Glasovi, kateri se slišijo, češ, tujega napadnika bi primorski junaki sami odgnali, niso zaresno poštovati. Primorski Slovenec mora se tedaj naslanjati v prvi vrsti na druge Slovence, kakor Slovenci sami sebi tudi ne zadostujejo.

Slovenci drugih pokrajin pa primorskih bratov tudi ne smejo soditi, kakor da bi bili po čutu in jeziku že popačeni ali več ko na pol izgubljeni. Drugi Slovenci morajo izvedeti, da smo njih podpore vredni. Odkritosrečno podporo in sočutje si moramo pa zaslužiti. Dozdaj niso nas zaničljivo sodili ali nevedno ocenjevali. Dobro misli so o nas imeli, dasi v zadnjih letih nismo preveč dejansko podpirali dobrega menenja o nas.

Garibaldi in njegovo vredno spremstvo nam žuga v najbližem času s poginom; na severji imamo za hip bolj prikritih, pa enako nevarnih sovragov. Kolikor mi politično položje poznamo, imamo morda še par let časa, predno nas hočejo zaresno podjarmiti na Primorskem. Vzrokov za tak obrok tukaj ne navajemo. Ali „Irredenta“ je pred nami in za nami; ta neglo napreduje; tujstvo se šopiri v uradu, še bolj sistematično pa v ljudski šoli, ko nam otroke odtegujejo in renegate množé. Čas hiti, in primorskim Slovenem ni zamujevati dneva brez narodnega napredka. Škažimo se vredni podpore bratov drugih pokrajin;

pokažimo še v zadnjem hipu, da nam je mar obstanek lastne domovine in čast pred vsemi drugimi Slovani!

Pomočke, s katerimi se nam je vzdigniti, pa hočemo naštevati prihodnjič.

Dopisi.

Iz Gorice. (Italijanska šola v Podgori). V Podgori pri Gorici, dosedaj slovenski vasi, nameravajo, kakor slišimo, napraviti tudi italijansko šolo. Ne vemo, ali imajo kmetje slovanske korenine kaj takega za potrebo, ali hočejo tamošnji laški naseljenci in laški delavci priskrbeti si posebno šolo tudi za svoje otroke. Ni veliko rodov, ko je bil bližnji Ločnik še slovensk in je zdaj pofurlančen, in že žuga goriški okolici nova izguba. Ritterjeve tovarne v Podgori so privabile mnogo laških delavcev in z njimi laških družin v imenovano vas. Tam si primoženja kupujejo in se stalno naseljujejo. Slovensko ljudstvo ima tudi delo v istih tovarnah, in je v vedni dotiki z istimi tujci. Takó se slovenščina kviri in slednjič izgublja.

Na desnem bregu Soče pa je ljudstvo v obče še bolj mrtvo nego drugod po Goriškem in takó nevarnost za polasčevanje toliko večja. Podgora je pa tudi zaradi tega nevarna, ker je najbližja soseska s furlanskim Ločnikom. Polasčena Podgora bi potem družila vsaj na jugozahodno stran goriško mesto naravnost s furlanskimi občinami, in Slovenci bi ne mogli trditi več, da Slovenci obdajajo okoli in okoli Gorico, kakor je to dozdaj resnica. Narodnjakov, kolikor jih je na desnem bregu Soče, t. j. po Brdih nimamo čilih, še manj pa takih, ki bi si umeli, ljudstvo naše prebujati. Mi se po največ zanašamo na narodne učitelje, ki naj neutrudno podučujejo ljudstvo tudi v berilu domačih listov, in naj briške fante povsod urno vadijo najprej v domačem lepem petji. Ravno v Brdih si narodni duhovni in čili učitelji pridobé velike zasluge za slovensko narodnost, ako mislijo med seboj na skupno in vzajemno delovanje in narodovo probujenje.

Briski narodnjaki! mislite o tem; še se obrnemo z drugimi besedami do Vas.

Gradno, 7. marcija. Zdi se mi vredno objaviti en pogovor, ki smo ga včeraj tukaj imeli. Pogovarjali smo se o potrebi učenega zdravnika za Brda. Hoditi od tod po zdravnika v Kormin ali v Gorico je predrag; zato so stroški taki, da se jih večina ljudi boji ter zdravnika ne kliče. Včasih pa zdravnik zavoljo daljave prepozno pride. In kadar se uname kakakozna bolezen (česar nas Bog vari!) — kje pomoči, hitre pomoči iskati za množico bolnikov? — Ali bi ne bilo prav, da bi se obširne občine: Kojsko, Šmartno, Biljana, Medana in Dolenja pogovarile in nekaj stotic za stalno službo zdravnika odločile? Kako dobro in koristno bi bilo, ako bi imele te občine „na Dobrovem dobrega zdravnika z dobro lekarnico! Na Dobrovo bi prihajali ne le premožni ampak tudi ubožni pomoči iskati, ker bi jim bilo blizo. Potle bi morda ne bilo toliko mladih udovcev pa sirot brez matere ali brez očeta. Slovenci imamo že dosti doktorjev zdravilstva, mladih, izvrstnih v svojem poslu; gotovo bi se kdo za službo občinskega zdravnika na lepem Dobrovem rad oglasil. Slavno starešinstva imenovanih občin, blagovolite to reč prevdariti!

V zadnjih desetih dnevih februarja je unesla nemila smrt sedem oseb iz našega vikarijata, med njimi eno mlado mater in enega mladega očeta.

Iz Ajdovščine, 14. marca. (Izv. dop.) (Naše gnjile razmere.) Te dni se je po našem trgu razširila vest, da je visoko c. kr. namestništvo v Trstu vsled neke pritožbe razveljavilo zadnje volitev našega obč. starešinstva. Jeli ta vest rešnica ali ne — tega ne vem za trdno, a upati je vsekakor, da se uresniči v zmago pravici — in ne samo zato, ampak tudi v namen, da se slednjič prenovi naše gnjilo občinsko življenje. O našej županiji bi pač lahko rekel Nemeč: „Es ist alles faul im Staate Daenemark“; predstavite izraz „faul“ z leno ali gnjilo, oboje je zadeto.

Hočite-li dokazov? Tu jih imate polno merico! Najprej pozvedite, kako stojimo z našim občinskim gospodarstvom. Ne segam v preteklost, govorim o sedanjosti. Na podlagi občinskega proračuna nalagajo se občinski davki, kaj ne da? A proračun ima po doležbi naše občinske postave vsaj en mesec pred z a č etkom dotičnega upravnega leta ugotovljen biti. Pri nas se ne mudi tako, dasi nima občina drugih dohodkov nego občinske doklade. Sejo zaradi proračunov smo imeli 27. januarja t. l., doklade pa niso še potrjene naviso kem mestu do današnjega dne. I zakaj neki ne? Zarad nemarnosti, da ne rabim ostrejšega izraza. Ker se v našem občinskem ura-

(Dalje v prilogi.)

du ravna vse površno; ker se za to poklicanim osebam ne zljubi pogledati v občinski red, kaj veleva ta, kaj oni paragraf, katera jim pristojna oblastinja vsako leto zabija v glavo—bob v steno! — Prašam, kdo povrne ubogi občini zgubljeni užitek treh mesecev, katera se ne sme pobirati, nego za dobo po razglašeni potrdbi? Kdo založi dotični premanjklje?

Naj prestopim k drugemu predmetu. Ajdovska občina ima mnogo stroškov za svoje revne bolnike; a kakor bi teh še ne bilo zadosta, mora po nemarnosti obč. predstojnikov plačevati tudi stroške za blazne ali nore osebe, katere je obstoječa domovinska postava pripoznala kot semkaj pristojne — dasi je po neki državi postavila od leta 1864 poklicani željni zalog, plačevati stroške za prehranjenje nepremožnih novih oseb v javnih norišnicah. Ni davno, od kar je odrajtalo naše županstvo 115 gld. tacih stroškov — pa da bi bilo poslalo viši oblastnji spričevalo ubožtva za dotično osebo, katera je zares uboga, bilo bi tudi opravljeno. A kaj je 115 gld. za slavno obrtnijsko Ajdovščino!

Sploh pa je priprostemu občinarju, kateri ne sedi v občinskem zastopu, težko govoriti o našem gospodarstvu, ker nikdar nič ne pozve, če slučajno ne popraša pri viših uradih. Naše občinsko starešinstvo se posvetuje vedno „in camera caritatis“ — vse tajno. Akopram zapoveduje občinski red, da imajo biti starešinstvene seje praviloma javne in le izjemno tajne, pa da morajo biti vse seje, pri katerih se rešujejo občinski računi in proračuni, javne, nismo imeli za časa sedanjega gosp. župana — torej v 12 letih — še nobene javne seje! V strogem pomenu postave ni bil potem takem v celi dvanajstletnej dobi še noben proračun in noben račun postavno rešen.

(Konec prih.)

Slovrenc. (Izv. dop.) Mnogo se je uže govorilo in tudi pisarilo o razmerah in dogodljajih dolenske županije. Imeli smo uže večkrat priložnost čitati v Vašem listu, kako se v tej županiji vedno in vedno prepirajo in kavsajo Slovenci in Lahi, morda nikjer drugod tako. Da je temu tako, spričujejo nam sledeče opazke.

Veliko let je vladala ali vsaj hotela vladati in ukazovati kopicica Lahov, mala v primeri z veliko večino Slovencev cele županije. Besede iz ust slovenskih posestnikov, bodisi pri katerikoli priložnosti, so malo ali prav nič veljale, kajti kar je Lah rekel in želel, moralo je obveljati, kakor da bi bila njegova beseda sveta. Ako se pa niso vsi njih željam vdali, pobrali so takoj vsi šila in kopita in jo lepo pobrisali vsak na svoj dom. Tako nekako se je zgodilo pri zadnjih volitvah v Jenkovem. Takih in enakih dogodjajev je več, a zadostuje nam ta.

Kdo je bil voditelj laški stranki?... Ni ga treba dolgo iskati, saj Vaš list je inel ne malokrat tisto čast, da je nosil ime in priimek g. tajnika dolenske županije. — Ta je bil tisti mož, ki je vladal laško stranko. Ta je bil tisti dobrosrčen človek, ki je hotel poitalijančiti celo županijo. (Razvidno iz sledečega.) Ta je bil tisti dobrohotni božji otrok, ki je razpošiljal oznanila, vabila itd. v tistem jeziku, brez katerega — po njegovem menenju, ne po našem — se mi Slovenci ne moremo izveličati. Kratko in malo, pod njim je bilo vse uradovanje in pisarjenje v italijanskem jeziku, dasi obsega županija še ne tretjino Lahov. Ali je znal ali ni znal drugega jezika, to nas nič ne briga, tajnik je bil slovenski in županije, dosta je, vedel je tedaj dobro, kaj mu je bilo storiti.

Rad bi vedel, je-li kedaj kakemu Kožbancu prišlo na misel, da bi se vstopil pred vrata, kamor se navadno približajo oznanila, namenom, da bi si stvar ogledal in prečital; gotovo ne, ker je vedel predobro, da ni pisana v njegovem materinem jeziku. Isto tako tudi po drugih slovenskih krajih.

Za nas pa to niso nikake malenkosti, marveč za nas Slovence tiste važnosti kakor za Lahe. Radoveden sem, ali bi bilo vse jedno Lahom, ako bi jim kdo pošiljal povabila in druge stvari v slovenskem ali italijanskem jeziku. In vendar so Slovenci vse te krivice mirno prenašali. Uže pred nekaterimi leti je bila želja izražena, da bi se odpravil ta tajnik. Na to so delali posebno Kožbanci, a brez izdatnega vspeha. Še le zdaj so se razmere predrugačile; želja, katero so Slovenci dolenske županije uže toliko let gojili, se jim je izpolnila.

Bilo je pred nekaterimi tedni, ko se kar na jedenkrat raznese vest po dolnjih Berdih: „Dolenski tajnik je odstopil!“ (Morda je kaj slutil.) Ta vest je vpkojila vznemirjena srca vseh občinarjev in to tem bolj, ker je prevzel njihovo mesto g. A. J., posestnik v Slovrenci, vrl in skromen mladenič, izurjen v vseh treh jezicih, v slovenskem, nemškem in italijanskem, osobito pa v prvih dveh, vrhu tega tudi izvrsten narodnjak. Odklenkalo je tedaj Lahom za zmerom!

Mi se pa nadejamo vgodnejših časov. Čas je enkrat, da se odmeri zanjčevani in tako hudo zavidani

slovenščini primerno mesto v srcih slovenskih posestnikov dolenske županije, ker, žalibog, bila je uže izginola pri nekterih, in niso se več zavedali, da so Slovenci — tako globoko je bil uže laški duh vkořenjen.

Dalje tudi pričakujemo, in smo tega tudi preverjeni, da bode g. tajnik razpošiljal vabila in oznanila v slovenskem jeziku, ne pa v italijanskem. Tudi upamo, da se ne bode več šopirila italijansčina v občinskem uradu. Tudi brez nemšine se da vse prav lepo opraviti. Kratko in malo nadejamo se, da se bode vse na boljše obrnilo, ter da bodeta g. župan in g. tajnik vzajemno delovala za občni blagor Slovencev, to tem bolj, ker smo na meji. Treba je tedaj pozornosti in vstrajnosti.

K. Z.

Z Dunaja, 15. marca. (Izv. dop.) (Kako evropski parlamenti sodijo o ruskem cesarju Aleksandru II.) Ker prva telegrafska poročila o smrti Aleksandra II niso brez napak, naj za zdaj samo toliko popravim, da ruskega cesarja niso amputovali. Zdravniki bi bili to sicer storili, ali ravno v tistem trenutku, ko so hoteli izvesti to težavno delo, izdabnil je velikodušni cesar svojo plemenito dušo. Novica o grozni smrti Aleksandra drugega je tudi našega cesarja tako ganila, da so mu solze v oči stopile. Naš cesar se je vrnil v svojo sobo, pozneje pa, ko se je zopet pokazal, priprijetela se ga je tiha žalost in imel je še dolgo razjokane oči. Zastopnika ruskega cesarstva v Rimu je novica o smrti njegovega suverena tako silno razžalostila, da je na tla padel in omedlel. Nemški cesar Viljem je ukazal, naj nemški vojaki žalujejo štiri tedne za „njegovim ljubim prijateljem in nečakom“. Naš cesar pa je odredil v znamenje žalovanja šest tednov. V Berlinu, Parizi, Rimu itd. so kar opustili vse veselice, ko so slišali o smrti ruskega cesarja.

Ze od nedelje trepeta na cesarjevi palači v Petrogradu zastava, naznanjajoča smrt Aleksandra II. Odkar je general stopil pred ruski narod, ki je bil zbran pred palačo, ter mu s trepetajočim glasom naznanil, da je Aleksander II. mrtev, letela je žalostna novica po telegrafu v vse dele Evrope, in povsod je našla sočutje in veliko obžalovanje. Predsednik nemškega parlamenta, je precej v začetku seje naznanil to vest poslancem, in ti so stoji poslušali, ko jim je predsednik naznanjal, da je umrl največji vladar tega sveta. Isto je storil v francoskem senatu predsednik, povdarjaje, kako velika žalost navdaja francoski narod, ker je izgubil svojega dobrotnika (veliko odobrenje), kateri je mnogo koristil svojemu narodu. V francoskem parlamentu se je povdarjalo, da je Aleksander II. bil največji reformator. In to je resnica. On je odstavil robstvo in milijone osvobodil. V Londonu sta Gladstone (v spodnji zbornici) in Granvill (v zgornji zbornici) izrekli svoje obžalovanje in sočutje do ruskega naroda. V italijanskem parlamentu je nek poslanec prašal predsednika Cairoli-ja, ali je svoje sočutje in obžalovanje izrazil ruskemu dvoru v imeni italijanskega naroda. Cairoli je odgovoril, da je to storil, da je celo ruskega velika kneza, ki je takrat v Rimu bival, spremil do kolodvora, ter mu izrazil sočutje. Vsi narodi tedaj so storili svojo dolžnost. Sam bolgarski knez je odšel v Petrograd, kjer bo osebno svoje obžalovanje izrazil; srbski knez je tudi odposlal svojega zastopnika, naj v Petrogradu o tej priliki pove, da je srbski narod hvaležen ruskemu cesarju za velike dobrote. Edini avstrijski državni zbor je molčal, kakor da ga ne bi bilo na svetu, in ni storil svoje svete dolžnosti, še „pro forma“ ne — zaradi Poljakov, kateri so se grozili, da bodo dvorano zapustili, ako bo njih predsednik omenil smrti ruskega cesarja. Meni se zdi, da je to velika pregreha, vsaj mene in trdo vse Slovence je močno žalila. Ako bi se o njem molčalo v peštanskem zboru, ne bi se nihče čudil, ali v Avstriji kaj takega doživeti, kjer živijo Slovani, in ti molčijo, kadež je umrl največji Slovan. Tudi Čehe je to molčanje močno ranilo in razžalilo. Ustavoverna stranka se je v svojem klubu posvetovala o tem ter sklenila, da namera, dasi je v manjšini, predlagati, naj državni zbor izreče svoje obžalovanje ruskemu dvoru o smrti Aleksandra II.; ali tega ne bode zdaj storila, ker je prekasno, in ker je desnica (večina) to dolžnost zanemarila. Seveda s tem nas je jako zbudila; posebno Čehi so zaradi tega jako razburjeni. To je tedaj velika napaka od našega državnega zbora, katera se več do dobra ne da poravnati, kar so tudi mnogi poslanci od desnice spredvideli. Da bi poravnali napako, šli so nekteri k tukajšnjemu ruskemu zastopniku Oubrilu ter mu osebno in posamično izrazili svoje obžalovanje. — Imenitno je o tej stvari to, da tudi nemški dunajski listi grajajo našo parlamentarno večino zaradi zamernarjanja parlamentarne dolžnosti. Kaj si bo zdaj Evropa o nas mislila, kako nas bodo sodili drugi Slovani, da še celo „formalnih solz“ nimamo za svojega brata, za ruskega cesarja. Ves svet toži, Evropa obsoja grozno hudo delstvo. Tudi naš blagi cesar France Jožef se je jokal, ker je izgubil svojega osebnega prijatelja. Kdo se ne spominja napitnik našega cesarja, katere je napival vladarju Rusov tako le, ko je ta bival na Du-

naji: „Na zdravje mojega ljubega prijatelja ruskega cesarja; na zdravje njegove hrabre vojske“. Naš cesar je zgubil svojega prijatelja, mi Avstrijski Slovani svojega brata, in Avstrija je vender molčala. Nam je utripalo srce, potoci solz so se nam vsuli po lici; zvesti podaniki smo slavnemu avstrijskemu cesarstvu, in drugi svet, Evropa ne sme slišati, da Avstrija žaluje o smrti slavnega ruskega cesarja Aleksandra II. — zaradi Poljakov. Vsi evropski vladarji in narodi žalujejo o smrti ruskega cesarja, mi Slovenci pa naj tu v tem majhenem lističu zapišemo v spomin Aleksandra II. zlate besede: da ga ljubimo in spoštujemo iz vsega srca in duše svoje.

Z Dunaja, 15. marca. (Izv. dop.) (Državni zbor. Dijaške demonstracije. Razne novice). Seje državnega zbora so bile silno mikavne, posebno dne 11. marca. Ta dan se je zopet videlo, da je desnica složna in edina, da so Tirolci vender z desnico glasovali za prehod o hišnem davku v specialno debato, Groutter in Dipauli sta rekla, da bosta glasovala za prehod v specialno debato, ker zaupata sedanji vladi, a ne levici. Tako je konečno glasovalo za prehod v specialno debato 175 poslancev, (tudi Kronawetter), in 160 zoper prehod.

Stvar je taka, vlada namerava, da bi se hišni davek povsod razmerno in enako razdelil. Tirolci so v tem oziru imeli privilegije, pooblastila, ter dozdej niso davka plačevali. Ni tedaj čudo, če so zoper povišanje hišnega davka na Tirolskem. All za povišanje so vender glasovali samo zaradi tega, ker zaupajo zdanji vladi in ker so z desnico solidarni. Nočejo vladi nakladati nepotrebnih težav; kar je lepo.

V isti seji je Schneider s tovariši interpeloval pravosodnega ministra tako-le:

„Kaj misli vlada storiti, da bi vsled odloka najviše sodnije poravnala žaljeno pravico Slovencev do enakopravnosti njihovega jezika v uradu.“ To je konec interpelacije. V uvodu interpelacije razpravlja Schneider o odloku najviše sodnije, katera je sklenila, da je na Kranjskem deželni jezik (nundessübblich) nemški. Drugi predsednik dunajske najviše sodnije gosp. Strenayr, je ravno predsedoval, ko se je o tem sklepalo. Naši poslanci so se o tej naredbi pritožili, in radovedni smo, kaj bo minister na to interpelacijo odgovoril. Sklep dunajske sodnije je za nas zato žalostna prikazen, ker je odslej merodajen za Kranjsko in ostale slovenske pokrajine, vsled česar se ne priznaje slovenščina za deželni jezik, kar je v resnici. Upajmo, da bode vlada to neprijetno zadevo rešila za nas povoljno. Interpelacijo so podpisali vsi slovenski poslanci, torej seveda tudi naš g. dr. Tonkli, in mnogo poslancev od desnice.

Ker že o državnem zboru govorim, naj še omenim nekaj jako veselega. Po novinah se je raztrosila novica v svet, da se je naš slavni rojak in slavist vitez Miklošič izneveril ustavoverni stranki. Jaz sem njegovo delovanje pridno opazoval; vsakokrat sem bral imena udov (kader se je imenovalo glasovalo) gosposke zbornice, v kateri je tudi Miklošič, kateri so glasovali z ustavaki, in kateri ne. Ne vem, kakšno je politično mišljenje Miklošičevo; samo to znam, da je malo kedaj in malo govoril, in da je še lansko leto glasoval z ustavoverno stranko. Seveda ustavoverna stranka je zoper desnico, torej tudi zoper Slované; zakaj je tedaj Miklošič prej z ustavaki hodil, teško je določiti, ker vem, da je Miklošič Slovan, da misli in čuti kot Slovan, kar sem sam slišal in videl o raznih prilikah, na predavanjih, na katerih nas je izpodbujal na slovensko delo, naj Slovani v znanosti ne zaostajemo. Lepe so bile te in enake zlate besede. Ne vem tedaj, kako je to, da je naš slavni rojak, največji slavist na svetu, do zdaj z ustavoverci hodil, ker tega očitno ni povedal. Nas sedaj more le veseliti, da se je izneveril ustavakom in da se je pridružil stranki, katera je Slovanom prijazna.

Nemški dijaki še vender ne mirujejo na Dunaji. Te dni se jih je zbralo kakih 300 nemških dijakov v neki gostilni v namen, da bi si osnovali novo društvo, ker jim je policija njihovo Akademische Lesehalle razpustila za vselej. Ker pa shoda policiji niso znanili, prišlo je precej 60 policistov v dvorišče omenjene gostilne. Policija je namreč zvedela o tem shodu. Na povelje komisarjevo, kateri je bil na čelu policistom, so se dijaki mirno razšli.

Nemški dijaki so položili dne 13. marca lepe vence na grob tistih dijakov, ki so za časa revolucije meseca marca 1848 padli. Djakov se je te demonstracije mnogo udeležilo. Da ne bi do neredov prišlo, stalo je blizu groba čez 1300 policistov; če bi se dijaki ganili, da bi jih zgrabili. In zato so bili vsi mirni in pohlevni. Ko so odhajali domu, vrnilo so se dijaki v gostilno, kjer so zopet peli razne nemške pesni kakor: Freiheit, die ich meine; Stimmt an mit hellem, hohem Klang; Deutsche Worte hör' ich wieder; Die Wacht *) am Rhein. Na vencih so bili na-

*) Ko so peli to pesem, vstali so in se odkrili. To je pomenljivo za mišljenje nemških dijakov, ki očitno kažejo na Nemčijo. Ur.

pisu: Deutsch nationale Studentenschaft, to se pravi, da so nemško-nacionalisti, za Nemčijo, peli o Wacht am Rhein, zopet specialno nemško pesem o Nemčiji. Vse to se sliši v Avstriji. Čudno je, da policija tega početja in protivstrijskega dejanja ne prepove.

Dne 12. marca je na Dunaji umrl Slovenec, profesor dr. Fister, ki se je l. 1848. udeležil revolucije. O njem bom še obširneje poročal.

Ne samo Primorci, tudi mi Dunajčanje imamo strašne burje. Taka burja je v noči pred 10. marca tako hudo brila, da nam je okna razbila, strehe s hiš odnesla, vozove preobrnila, drevesa s korenjem spulila itd. Seveda po noči sem spal, torej nisem čutil njene moči; ali jutru, ko sem prišel na ulice, tako me je na srečo cesta pognala, kakor kako pero. Ta burja je tudi mnogo škode naredila. Sedemletna deklica, vračajoč se iz šole, bila je jako nesrečna. Burja jo je vrgla pod voz, katero je revici glavo razdrobil. Na nekoga zidarja je vihar desko vrgl in ga močno poškodoval; nekoga voznika je celo tako močno z voza pognal na tla, da zdaj v bolnici ranjen leži. Vidite, Primorci, da tudi mi burjo imamo; zdaj tudi mi vemo, kaka je ta nesreča. In to je žalostno, da človek ne more burje zmagati. Pomoči zoper burjo ne poznam; če izvzamem tisti pomoček, kateri je svetovala Primorcem že nekdaj slavna cesarica Marija Terezija. Anekdota nam namreč poroča, da je burja Primorco že od nekdaj nadlegovala; tu in tam so toliko škode imeli, da so morali drugo pomoči in milosti prositi. Naposled sklenejo, da bodo nekoliko odličnih mož poslali k cesarici Mariji Tereziji. Ti so se napotili na Dunaj in prosili cesarico za pomoč, ker jim je burja mnogo škode naredila. Navada je, da cesarji pokrajnam radi pomagajo. Cesarica misleč, da je burja kaka razbojniška družba, katera Primorcem po polji škodo dela in jim hiše razdeva, svetovala je Primorcem tako-le: Najbolje je, če burjo vlovite in zaprete, da vam ne bo več škode delala.

Kako Nemci Slovane izpodrivajo, doživeli smo ravnokar na Dunaji. V četrtem okraju (Wieden) je bil do zdaj v okrajnem šolskem svetu predstojnik Poljak Pij Twardowski, mirna in poštena duša. Ker je Twardowski pri zadnjem ljudskem šteti zapisal na listič, da je njegova „Umgangssprache“ poljski, prisilili so ga njegovi nemški tovariši, da se je moral odpovedati predstojništvu, kar je tudi bil storil. Ali bil je zopet z nova voljen, ker je jako priljubljen. Na to je odstopil ves šolski svet, seveda po tem tudi Twardowski. Seveda Nemci nočejo imeti Slovanov v svoji sredi.

Vse, kar je slovansko, naj se izbriše. Okrajni odsek je prosil graško namestništvo, naj se v službenih aktih izena raznih mest in pokrajin pišejo čedlej samo v nemškem jeziku. Štajerska deželna komisija je zaven Leoben tudi ljubno zapisala. Štajerski Nemci zdaj zahtevajo, naj se slovensko ime ljubno izbriše za vselej, češ, da v ljubnem ni Slovencev. Dobro bo, da si to zapomnimo. Temu ni treba pristavljati posebne pojasnila. Ljubeznjivi bralec naj si te stvari sam razlaga.

Politični pregled.

Političnih dogodkov je ta teden mnogo znamenovati. Danes 8 dan se je grof F. Coronini odpovedal predsedništvu zbornice poslancev, in ta sklep je mogel le izvršiti, da se je odpovedal tudi poslanstvu. Ta v parlamentarnem življenju nenavadna novica je osupnila ne samo drž. zbornico, ampak vse politične kroge našega cesarstva in je vzbudila senzacijo še zunaj naših mej. Pôvod odpovedi so mnogi škandalozni napadi na grofa Coroninija od levece drž. zbora, zlasti pa od zagrizenega vse porušujočega vodnika one stranke. Dr. Herbst je obsodila že celó njegova lastna stranka. Levičarji s tem vodjem niso mirovali, in so nesramno napadali nepristranskega in prepoblevnega predsednika v zbornici in zlasti tudi v „N. f. Presse“. S tem so pa le sebi škodovali. Grof Coronini je sam razložil cesarju vzroke svoje odpovedi, in grof Taaffe tudi. Cesar je menda že zdavna sam Herbstu obsodil in z njim bolj ali manj tudi levico. Coroniniju so se dobrikali potem levičarji, takó da so brez znanstajnosti pokazali tudi na to stran. Misli je, da je grof C. spoznal levico toliko, da si bo pomislil, predno ga bodo mogli šteti levičarji zopet za svojega.

Na njegovo mesto je izvoljen dr. Smolka, za 1. podpredsednika pa knez Lobkovic. Rechbatterja je volila levica, a ostal je v manjšini.

Razpravlja se zdaj nova postava hišnega davka, za kateri je desnica pridobila tudi Tirolce. Takó je levici tudi tukaj spodletelo, s podkopati vlado in desnico.

Slovenski poslanci in tovariši (tudi mnogi česki in nemško-konservativni) so interpelovali pravosodnjega ministra, ali je vladi znana razsodba najvišjega sodišča od 16. feb. t. l., in kaj namerava v. vlada storiti, da s tem odlokom najvišjega sodišča žaljeno pravico Slovencev do ravnopravnosti njih jezika v uradu zopet v veljavo dene.

Dr. Vitezič je interpeloval vlado, ali so ji znane namere irredentovskih naklepov, ki delajo na potujčenje slovanskega dela v Istriji.

Dr. Tonkli, dr. Vitezič, Nabergoj in tovariši so interpelovali pravosodnjega ministra dr. Pražaka, ali je znan vladi odlok najviše sodnije od 11. jan. t. l. št. 2, in kakó misli v. vlada zagotoviti in izvršiti neomejeno pravico slovanskega (slovens. in hrv.) jezika pri c. kr. sodnijah na Primorskem.

Pri obravnavi hišnega davka govoril je dr. Tonkli proti temu, da bi se Gorica, mesto, stavljala v prvi davkovski razred, ker Gorica nima znatne ne kupčije, ne obrtnije. Tudi je dokazoval, da hiše v Gorici ne znašajo nad tri odst. in je on torej proti 1. razredu za Gorico. Tu imajo Italijani žrjavico na glavo! Hvaležnosti pa dr. Tonkli gotovo od njih ne pričakuje!

Car Aleksander II. je padel zavrato po roki morilca — ta je najgrozovitiši dogodek tega tedna in otemni vse drugo tudi najvažnejše pol. delovanje, katero se vrši v Avstriji tudi za nas. Oni dogodek se razgovarja in pretresuje. Izvršil se je vsled gji-lobe, ki pogublja mnogo elementov ruskega velikanskega cesarstva. Carstvo je preveliko in se odnekdaj razvija prerazlično in v novejšem času prenašlo in povsem pretuje, kakor da bi bil možen naraven in miren razvoj. Skrajnosti naj veče prenapetosti v pol. zahtevah in največe skromnosti se srečujejo v mogočnih razširjenih strankah po celem Rusiji, in vsled teh nenaravnih teženj je bil mogoč najkratejši čin tega stoletja: v umoru plemenitega cara Aleksandra II.

Aleksander III, sin umorjenega carja, je nastopil, in z njim nastanejo nove zveze, novo življenje. Nasledkov te spremembe ne more preračunati nikdor. Bog daj srečo z njim ruskemu narodu, in naj bi počela nova srečniša doba tudi v novih evropskih zvezah. Naša prihodnost v Avstriji bo od novih zvez in sprememb gotovo tudi gotovejša ali negotovejša, kakor bo Avstrija srečna ali nesrečna z novimi zavezniki.

Srbska skupščina obravnava važne zakone za kneževino. Imeli bodo Srbi tudi večo tiskovno prostost. Gledé na železnice pa se še zdaj ne vé, na katero stran se obrnejo, ker je pre-mnogo ponudnikov za podjetja.

Letos bomo imeli sveto leto v namen odvritve stisk sv. cerkve.

Za Irsko uvedejo Angleži vsled novega izjemnega zakona izjemno stanje. Z boerci v južni Afriki se pa pogajajo za mir.

Garfield, predsednik zedinjenih držav v Ameriki, je bil vmeščen 4. t. m.

Domače stvari.

„Soče“ zadnja, t. j. 11. št. bila je zasežena zaradi dopisa z Dunaja, v katerem je bilo govorjenje tudi o odloku najviše sodnije za Kranjsko. Drugega natisa iste št. nam drž. pravdnštvo ni dovolilo: reklo je, da se mora ravnati po novih ukazih. 11. št. so bili po goriškem mestu še vendar dobili pred konfiskacijo. V današnjem listu je velik del gradiva zopet ponatisnena zaradi večine bralcev, katerim zadnja št. ni mogla doiti.

Nj. eks. grof Fr. Coronini, o katerem smo zadnjič priobčili trzajavno poročilo, da se je odpovedal državnemu poslanstvu, vrnil se je pretek. terek predpoludne k svoji preblijni rodbini v Šempeter. Zapustil je častni predsedništveni sedež v poslanski zbornici, katerega so mu perfidni pristaši lastne stranke s trnjejem obsuli, in vsedel se — vsaj za nekoliko časa — na priprosti županski sedež v borni kmetki občini, kder se mu gotovo nikdar ne ponudi prilika, da bi mogel dvomiti o zaupanju svojih zvestih, prev-

danih mu občinarjev. Šempeter sme pač ponosen biti na svojega župana, kakor je lahko cela naša poknežena grofija ponosna na takega rojaka, zaupnika krome in ljudstva. Mož odličan po zlategem značaju, po svoji neumorni delavnosti za občni blagor, po nepogljivi pravicoljubnosti, po iskrenem patriotizmu, po vsem dobrodejni vpljdnosti in dobrotelnosti — priljubljen je, kakor nikdor drug v vseh krogih v naši deželi in daleč čez njene meje. Zato je prav gotovo, da bo zopet ednoglasno izvoljen, če bo le hotel. In da se bo želji svojih volilcev vdal, na to se tudi zanasamo, ker vemo, da iz ljudskega zaupanja izvaja svete dolžnosti, katerim se nikakor ne mara odtegniti, naj je ljudskega zastopnika pot trnjev kolikor hoče. Grof Coronini je zares mož, o katerem moremo po vsej pravici trditi, da sveto služi svoji domovini; mož, kateri bi rad Avstrijo naslonil na temelj pravice in na tem temelji dogal spravo med vseni njenimi narodi. Da bi imela mnogojezična in razkosana naša država le mnogo tacihi mož — pravihi domoljubov, — potem bi kmalu nehaj pogubonosni domači prepri. in Avstrija bi opiraje se na svojo notranjo moč laško se starim ponosom rekla: Avstrija erit in orbe ultima! (A. e. i. o. u.) X.

„Adria“, tržaški list, prinaša izjavo iz Tržiča (Moufalcone) od 14. t. m. s podpisom: „različni volilci“. Ti obžalujejo da je poštenjak Coronini prestal toliko krivičnih zapadov v drž. zboru, in se nadejajo, da bodo njegovi volilci kmalo pokazali, kakó on vživa vedno ujih zaupanje, in ga hočejo enoglasno zopet voliti za svojega zastopnika.

Odlikovanje. Kanalsko občinsko starešinstvo je enoglasno izvolilo nj. e. gospoda grofa Franca Coronini-Kronberškega, bivšega predsednika poslanske zbornice, za častnega občana Kanalske županije in je ob enem izrazilo željo, da bi zopet prevzel državnozborski mandat.

Č. oče Jernej, redovnik sv. Frančiška na Kostanjevici, obhajal je večera 50 letnico, odkar je storil svojo obljubo, in bo obh. l. 50 letnico v prih. sept., odkar je v mašnika posvečen.

Cesarski nam. bar. Depretis se je ta teden mudil tri dni v Gorici, in se je udeležil tudi seje dež. šol. sveta.

V Gorici se snidejo 14. aprila zemljiški posestniki v večem številu, da se pogovoré zaradi ugovorov proti previsoko vceujenemu davku. Le obilo se udeležite!

Dr. Anton Fürster, Radovljčan, ki je bil v Gorici od 1837 do 1847 v Gorici učitelj veronauka, umri je te dni na Dunaji. O njem prinesemo še drugo poročilo.

Veteransko društvo za Trst in okolico dela velike priprave za blagoslovljenje društvene zastave. Obhajal se bo ta praznik 24. aprila v Rojanu. Želimo srečen in velik dan tržaškim veterancem, kakor so ga imeli prešle jeseni na Rojicah pri Gorici naši veterani.

Delavsko podporno društvo v Trstu ima 27. marca ob 4 popoldne občni zbor pri „zelenem hribu“.

Popis ljudstva v Trstu in okolici kaže 67.871 moških in 73.462 ženskih, skupaj 141.333 prebivalcev. Mesto samo šteje 72.605, predmestja 61.378, okolica 7950. Pod okolico so se šteje samo vasi na Krasu; prav za prav pa spadajo takó imenovana predmestja tudi v tržaško okolico. Po takem šteje okolica v resnici 69.328 prebivalcev, tedaj skoro toliko kolikor mesto. Sedanjí tržaški magistrat ni še priobčil številk, ki kažejo tudi lingua usuale. V Gorici so nam pohrustali več nego še toliko Slovencev, kolikor so jih naznanili svetu; v Trstu se razmera gotovo še hujska pokaže. „Ed.“ obečuje dokazati ob svojem času, kje in kaka je resnica.

„Alla spettabile Presidenza del comitato d'azione pelle Alpi Giulie“ se zove na poli tiskano pismo, katero smo tudi mi dobili že pred 4 tedni.

Mi imamo to izjavo, zaradi ktere je tudi Vitezič vlado interpeloval v drž. zboru; za pravo in tako, ki kaže na resnične razmere, kakoršne so v Istriji. Ta irredentovska izjava je veljavna tudi, ko bi bila zares mistifikacija. Mi jo porabimo za naše namene na mnogo stranih v poduk Slovencev in Slovanom. „Našo Slovo“ smo danes dobili, in ona je tudi naših misli.

O Vestenockovi aféri pred ljubljansko deleg. sodnijo bomo poročali zaradi pomanjkanja prostora prihodnjic.

Sadjerejci! Na kmetijski šoli je več sto zlahtnih jablan, le po 10 kr., še za oddanje.

G. Ernst Kramar, Slovenec, je napravil zadnji strogi izpit za diplomo iz kmetijstva, kemije in naravoslovja z odliko. On je med Slovenci prvi napravil stroge izpite na visoki kmetijski šoli na Dunaji.

Za poročno sodišče v Ljubljani, katero je proračunjeno na 50.000 gl. se je za leto 1881 postavilo v budget 12000 gl.

G. graf And. Hohenwart, oče nj. e. grofa Karola Hohenwarta, je umrl v 87. letu svoje starosti.

Vitez dr. Kaltenecker je v nedeljo zapustil Ljubljano na veliko žalost kranjskih nemškutarjev, kateri se tolažijo s tem, da ga pričakujejo nazaj kot dež. predsednika kranjskega. Če jim do takrat solze ne usahnejo!

„Reform“ nekdanji Schuselkov list, je nehala izhajati, in se je združila v tednik „Parlamentar“, kateremu je zdaj urednik Skrejšovsky.

V Zagorji na Notranjskem so sklenili, da se napravi peticija ali memorandum in predloži vsem občinskim zastopom po celem Kranjskem in Primorskem. Ta spomenica, ki bo terjala slovenščino v šole in v urade, izroči se na pravem mestu na Dunaji.

Vrba (Velden), vas pri Celovcu, je v nedeljo zvečer popolnem pogorela, ker ko se je ogenj vnel v vetru, ni bilo mogoče rešiti ničesar.

Boleslav Jablonsky, eden največjih českih pesnikov, je umrl, in je imel v nedeljo v Pragi slaven pogreb.

G. Hugo Bartsch, dosedanji zemljemerec pri logarskem uradu v Gorici postal je na istem mestu višji zemljemerec.

1000 gl. ukradli so v Gorici nekemu g. Trob. E., v tem ko ga ni bilo v mestu.

Goriški italijanizmi, kolikor morejo, delajo zdražbe v svojih tržaskih organih. Zarad neznatnih preprirov, ki so nastali v postranskih krčmah med par vojaki in domačimi ljudmi, hoteli so raztrositi, kakor da bi se bili godili, kdo vé kakí skandali. Takó pisarijo pa samo zato, ker bi radi domače lojalno ljudstvo zbirkali in bi radi videli enake skandale, kakor se je to žalibog pogostoma godilo v Spljetu v Dalmaciji. Pa naj si zapomnijo ti pisaci, da naša slovenska tla niso še dozorela za tako pouličnijaštvo.

Radi bi tudi črno slikali našo gosposko, češ da tudi Slovenci le nejevoljni greó v vojake. Naj se potolažijo gospodje v ovčji obleki, in naj okoli in okoli pogledajo na slovenske polke, ki pri tolikih prilikah v vojski in v miru žanjejo pohvalo od najvišjega vojnega našega gospoda. Slovenski sin je še vedno s hrabrostjo domovino branil, za njo kri prelival in jo bo še, kadar bo treba. Nič ne skrbite za nas Vi, ki naše pravice drugače zasmehujete in nas z blatom ometujete, dá celó na Vas odletuje! Za to priliko dovolj. X.

Poštni urad v Bukovci se vsled ukaza terg. ministerstva s 16. t. m. meseca preloži v Renče in bode od tega dne šla redna vožnja pošta iz Rifenberga-Renče v Gorico. Renčanom je to prav po volji.

Iz Renč: Veteranu Janezu Brumat-u iz Renč je vis. c. k. namestništvo podelilo denarno nagrado, ker je rešil 4 letnega dečka iz valov, vsled deževanja narastle Ipave, in pri tem postavil lastno življenje v smrtno nevarnost.

Iz sv. Križa pri Ajdovščini piše se nam, da so vzeli dne 4. t. m. tri sinove iz jedne hiše k vojakom, pač nekaj nenavadnega. Dva od teh sta dvojčiča. To pa ni ravno toliko znamenitega, da so ti trije bratje omenjeni dan zahvaljeni bili; temveč to, da so vsi trije na jeden dan vojaki postali; kaj takega se vendar redko kedaj pripeti. Seveda, naj večji vdarec je to za očeta in mater, ker so jima odvzete tri najboljše moči in podpore.

V Komnu imajo, kakor nam poročajo, za narodno čitalnico večje upanje, da si pridobi udov tudi med uradniki, odkar je močno zbolel nek sodnik, ki je bil velik nasprotnik čitalnici. Mi smo res nesrečni, da imamo povsod mogočne paše v raznih oblekah, da nas strahujejo, in da se moramo skoro veseliti, kadar se našim sovražnikom nesreča zgodi.

Kras in njegove razmere. Spisal Anton Černe. Tisk sinov K. Amati v Trstu 1881. Takó se imenuje knjižica s 16 stranmi, v kateri g. pisatelj, nekdanji drž. poslanec za Goriško, temeljito v jedrnatih besedi predložuje Kras v raznih razmerah. Namen mu je dokazati težko stanje kraškega kmeta zaradi nerodovitnosti in drugih neugodnosti na Krasu, in da je vsled nove uravnave zemljiškega davka Kras previsoko cenjen. — Ne gledé na davek moramo tukaj prirediti, da so v goriškem okraju in na Kanalskem nekatere občine, ki nimajo na nobeno stran boljšega zemljišča, in da so še na slabšem, ker so poleg enakih neugodnosti zaradi više lege nad morjem toliko nerodovitiše, nego je Kras v ožem pomenu, kakoršen je g. Černetu na umu.

S Tolminkeskega nam pišejo to-le: Prošnja za prošnjo pošiljajo občine na svojo inicijativo sedanji vladi. Kaj dela pa politično društvo „Sloga“? Ako kedaj, je gotovo zdaj čas in potreba, da deluje in

vladi ponavlja, kar nam gre. „Sloga“! kje si? Op. Ur. Nadejamo se, da poklicani odgovoré na to pritožbo in enaka prašanja, ki nam dohajajo od več strani.

Slava hrvaškemu županu v Istri! Okr. glav. var v Voloskem hotel je, kakor drugim, tudi kastavskemu županu dopisovati v nemškem jeziku. Ta možak pa mu je pošteno, krepko in mojstersko odgovoril, da ne more in ni dolžan uradovati in odgovarjati drugače kakor v domači hrvaščini. Velik hrup nastane; ali konečno je zmagal župan. Hej, župani slovenski! posnemajte neustrašenega junaka, in odstranite tajnike, ki nočejo biti z Vami enako pogumni!

Gospodarstvo.

Gospodarji, ki plačujete zemljiški davek, pozor!

Kranjska županstva so posestnikom tudi po „Novicah“ priobčen razglas objavila gledé na pritožbe proti zemljiškemu davku. Ker je enak poduk potreben tudi za Goriško, ponatisnemo tudi mi ta razglas, ki se glasi:

„Po členu VII. zakona od 28. marca 1880. l. (drž. zak. št. 34) razglasa se, da se reklamacije ali pritožbe zoper vcenitev zemljiškega davka prično s 1. marcom 1881 leta.

Pravico pritoževati se zoper vcenitev imajo občine, zastopniki občinam ne pridruženih graščin, kakor tudi vsak posamezni zemljiški posestnik, in sicer ravno tako zaradi svojih, kakor zaradi tujih zemljišč: a) če je zemljišče napačno vpisano; b) če prostor ni prav izmerjen; c) če se v postavljenih izračunih nahajajo kakošni pogreški; d) če tega ne kažejo prav, ali je kakošno posamično zemljišče davku podvrženo, ali njega prosto; e) če zemljišče v vrstilni tarifi ni prav vcenjeno.

Pritožbe, do katerih imajo udeležniki po rečenih določilih pravico, morejo se v neprestopnem obroku od 1. marca do konca maja od dneva tega razglasila,* in sicer po prosti volji pritožnikov ali pri okrajni cenilni komisiji, ali pri županu pismeno podajati, ali pa z besedo na zapisnik pripovedovati.

Praviloma se okrajna cenilna komisija nič več ne ozira na pritožbe, ki jej dc. jajo, kedar je njina odprti rok že minul.

Ako bi se pa vendar ta določni obrok za pritožbe iz posebnih vzrokov za nedostatnega pokazal, bode vlad. po izimku dovolila, da se pritožni rok primerno podaljša.

Ves čas pritožnega roka bodo okrajni pregled in po vrstah sestavljene tarife za ves okraj pri okrajni cenilni komisiji, a parcelni zapisnik, mapni načrti, abecedni imenik in osobni izpiski iz merilnega in cenilnega prevdarka (posestni listi) za posamične posestnike v uradu župana razpoloženi, da jih more pregledati vsak udeležnik, ki bi se morebiti hotel pritožiti zoper nje.

Dalje se dostavlja, da j. župan pooblaščen, osobne izpiske iz merilnega in cenilnega prevdarka (posestne liste) posameznim posestnikom izročati, a da je porok zato, da se ti posestni listi c. k. okrajni cenilni komisiji spet praviloma povrnejo.

Ako tedaj posamezni zemljiški posestniki želé, da se jim izročé osobni posestni listi, morejo take liste dobiti pri županu, ako mu njih prejem potrdijo s tem pogojem, da se dotični posestnik zaveže, posestni list vsaj z minulim pritožnim rokom županu v neizpremenjenem stanju povrniti, ali pa plačati znesek, kolikor bi novo izdelovanje poškodovanega ali izgubljenega posestnega lista stalo.

Tisti posamični zemljiški posestniki, ki pod zgoraj opisanimi pogoji ne vzemo posestnih listov, morejo jih pregledati o pritožnem roku pri županu.

Da se olajša podajanje pisanih pritožeb, dobivajo se pri županu tiskane pole po 1 1/2 krajc.

Poziv

slovenskim gosp. učiteljem, pripravnikom in šolskim prijateljem!

Odkar se uče naši otroci slovenski čitati, odkar se rabijo slovenski abecedniki v naših začetnih šolah, proglašajo vsi učitelji in odgojitelji te nežne mladine slovenskega navoda za podučevanje na najnižji stopinji narodne šole. Posebno pa primanjkuje take knjige mladim nastopim učiteljskim močem in zlasti še pripravnikom, katerih velika naloga je ravno v tem, da se urijo v navodu, kako jim bode postopati s prvenci ljudske šole. V nemškem jeziku jeziku ima učitelj na razpolaganje več navodov te vrste, naj imenujem samo: Hermannovo „Unterklasse“ in Saatzerjev: „Das erste Schuljahr“. V slo-

* Postavno je določenih samo 45 dni od dne po razglasbi. 9. marca je tudi gosposka zbornica potrdila, da je čas za pritožbe od 1. marca do 16. junija 1881. To velja! Ur.

venščini smo še vedno brez te tako potrebno pomožne knjige, da si bi bila uže zdavno mnogim učiteljem in pripravnikom dobro služila, in dasiravno se je o tej stroki po šolskih listih uže veliko pisalo.

Ker se je nadejati, da bode po učiteljskih kmalu dovoljeno tudi s pomočjo slovenskih kojig pripravljati se za bodoče podučevanje v slovenskih šolah, in ker je marsikateri učitelj tako knjigo uže davno želel; zato sem se odločil spisati in založiti takov „navod za podučevanje prvencev“, ako bi me gg. sodrugi in šolski prijatelji pri tem podpirati blagovolili.

Predno morem dati namreč v tisk knjigo, kateraj bode cena 60 kr., vabim na obilo naročevanje vse prijatelje pravega napredka naših šolskih razmer, da bodem vsaj nekoliko s poročstva imel za vspeh tege podjetja.

V Krškem, 1. marca 1881.

I. Lapajne,
šolski voditelj.

Listnica uredništva. J. K.: nadaljujte; hvala! Vse št. gg. dopisnike prosimo za potrpljenje, zlasti zdaj, ko zgodovina takó močno deluje zunaj in doma.

Javna zahvala.

Srčno se zahvaljujem s tem prečastiti duhovščini kobariški, č. g. J. Kurinčiču, vikarju na Serpenici, c. k. sinaci in žandarmeriji, rodoljubnim čitalničnim pevcom in vsem onim, ki so našega nepozabljivega očeta Ignacija Gruntar-ja 10. t. m. spremili k zadnjemu počitku.

Srčno se zahvaljujem tudi vsem prijateljem in znancem, ki so mi izrazili prijazno sočutje.

Kobarid, 14. marca 1881.

JANEZ GRUNTAR — sin,
v imenu cele žalujoče rodbine.

Pozor.

Slavna cerkvena oskrbnitva in v obče vsi, ki se zanimajo za moje izdelke voščene svečave, se spominjajo razgovorov, v katerih sem se razgovarjal v tem listu jan. 1879 proti gospodu Jakopu Palla iz Kormina in prav za prav z njegovimi pooblaščevalci gospodi G. Reali in dediči Gavazzi, izdelovalci sveč v Benedkah.

Ta prepir, oprt odj. moje strani na neoporečna dejanja je dal povod gospodom G. Reali in dedičem Gavazzi, da so po edinem založniku v Avstriji, gospodu Jakopu Palla, pri c. kr. okrožni sodnji v Gorici napeli proti meni tožbo zaradi razžaljenja časti.

Toda po 20 mesecih, ko so tožniki skušali vsekako doseči svoj namen, mi je v zadoščenje, poročati gospodom mojim kupovalcem in prijateljem, da poskušnja, kateri so dali povod moji nasprotniki, obnesla se je povsem v dobiček mojih izdelkov in na obsodbo izdelkov mojih nasprotnikov, potrjujoč po takem resnico na moji strani in sileč moje nasprotnike odstopiti od tožbe.

Omejujem se zdaj priobčiti spodej določbo (dekret) c. k. okrožne sodnije pridržujoč si pravice natanko prijaviti vse akte te pravde, v katerih se najjasniše pokaže, da je bila resnica vselej na moje strani.

V Gorici, 26. febr. 1881.

Alojzij Bader.

N. 191 D.

Gosp. Alojziju Bader od Janeza Nepomuka tukaj.

S tem se Vas opozarja, da je pravda od Jakopa Palla proti Vam začeta zaradi razžaljenja časti s pritožbo 9. maja 1879 N. 2275/191 prenehala v zmislu §. 112 po odstavku R. p. p., ker isti Palla kot zasebni tožnik ni izročil tožbe v postavnem obroku, da-si je bil o zaključenji pravde napominjen njegov namestnik gosp. odvetnik dr. Pavel Frapporti. Torej ste pozvani, da pridete po založene sveče.

V Gorici, 27. januarija 1881.

OD CES. KR. OKROŽNE SODNIJE
preiskovalni sodnik Spongia, l. r.

EDINA ODLIČENA
TOVARNA ZA OCET

F. BAUMGARTNER & Co.
v Trstu.

Odlíčena z medaljo na svetovni razstavi v Parizu 1878.

Njegov izdelek esenca domačega octa ima davkarijsko spríčevalo, ki oproščuje davka po vsem cesarstvu avstro-ogerskem vsled ministerskega privoljenja — blago prve vrste — prav po ceni.

Priporoča svoj izredno dober ocet iz čistega vina.

Glavno zastopništvo za Goriško — pri gospodu

Jožefu Klietsch-u

V GORICI.

JAKO VAŽNO

vsakteremu za oči.

Prava dr. White-jeva voda za oči od Traugott Ehrhardt-a v Grossbreitenbach-u v Turingiji (Thüringen) slovi uže od leta 1822 po celem sve.u.

Dobiva se steklenica po 1 gl. v Trstu v lekarni „Carlo Zaretti“ Via nuova 27 in v Gorici tudi v Zanetti-jevi lekarni na Travniku.

Zahteva pa naj se izrekoma samo dr. Whitejeva voda za oči od Traug. Ehrhardta. Nobena druga. Odlemki iz pisem: Gospodu Tr. Ehrhardt-u. Ker je Vaša imenitna prava dr. White-jeva voda za oči tukaj pomagala že mnogim ljudem, obračun se zatorej naravnost do Vas (par.) Rose, 24/3. 80. H. Gehlhoff. Dalje: Poslano mi pravo dr. White-jevo vodo za oči sem rabil z dobrim vspehom, dajte mi. (sledí narčb.) Fíhli, d. 27/3 80. Anton Kragenberg.

Vznemirjajoča bolezen,

ki se nahaja

med ljudstvom raznih stanov.

Bolezen pričanja z nerednostmi v želodcu; ako pa jo preziramo, polasti se celega života ravno takó, kakor obisti, jeter in vseh prebavjalnih delov, vzročuje revno življenje, in edino smrt nas reši takih bolečin. Bolezni sami bolniki dostikrat ne spoznajo. Ako se pa bolnik sam prasa, potem mu je mogoče klepati, kje in kako bolezen ima.

Prašanje: ali imam bolečine, tiseanje, težko sapo po jedi? Ali se težko počutim in ali se mi dela pri tem omočica? Ali zrumenim pod očmi? Ali nimam debelih slin na jeziku, pod nebom in na zobeh, ko se zbudim, in ali nimam tedaj slabih ust? Ali me ne boli po straneh in v hrbtu? Ali ni desna stran taka, kakor da bi se povečevala jetera? Ali me ne prime utrudnost ali pa omočica, ako se ravno postavim? Ali niso odtoki obisti malo ali močno barvani, takó, da ostane nekaj na dnu, ako se pusté dalj časa v pogodi? Ali se ne napne trebuh po jedi vsled prebavljanja? Ali ne utriplje pogostoma tudi srecé? Ali se ne kažejo vetrovi, ali nam noče biti hudó? Ali nam po večkrat ne trka silno srecé? Ta razna znamenja se ne prikažejo nakrat, pa posamično mtešijo bolnika nekoliko časa, in pričajo, da pride kmalu huda bolezen.

Kdor to bolezen dalj časa prezira naleze si suh kašelj, in mu prihaja hudó. Cez dalj časa naredi se suha koža z umazano, rjavo barvo; noge in roke dobé mrzel pot. Brž ko hujše obolí obisti in jetera, bolečine, in navadno zdravljenje je proti tem mučnim bolečinam brezvspešno.

Važno je torej, da se ta bolezen hitro in ročno ozdravlja brž pri nastanku, kar se doseže z nekoliko zdravilom, katero je pravi pomoček za popolno odstranjenje bolezní, da se dober tek povrne in da dobé

prebavljivni deli zopet prejšnjo in pravo moč. — Bolezen se imenuje: „jetrna bolečina“, in pravi in najgotovíši pomoček je: „Shaker-Extrakt“, nek iz vleček, napravljen iz rastlin, izdelan v Ameriki za lastnika A. J. White-ja v Novem Yorku, Londonu, Frankfurtu a. M. Ta lek uniči naravnost vzrok bolezni in jo odpravi s cela iz vsega života.

Zalogo za Štajersko, Koroško, Kranjsko, Istrijo. CELJE: Jos. Kupferschmid, Baumbach-ovi dediči, A. Marek; DEUTSCH-LANDSBERG: Henr. Müller; GORICA: J. Christofletti; GRADEC: Fr. X. Gezhahay, lekarna „zur St. Anna“, Münzgraben; CELOVEC: Pet. Birnbacher, Jos. Nussbaumer; LJUBLJANA: Jul. v. Trukócsy; LIPNICA: Othm. Russheim; MARBURG: Jos. Noss, W. König; RADOVLJICA: A. Roblek; BELAK: Kumuf's Erben; ADMONT: G. Scherl; ROTTENMANN: F. X. Illing; HERMAGOR: Jos. Richter; NOVOMESTO: Dom. Rizzoli; KAMNIK: J. Močnik; TARVCI: Joh. Siegel; TRST: Farmacisti al Camello 25 Corso: G. Foraboschi; Farmacia Piazza Grande: Paolo Rona; ZADER: lek. Androvic.

Na podlogi razsodbe v. c. k. dež. zdravniškega sveta od v. c. k. namestništva dovoljene

Marijacejske kaplje za želodec

izvrsten pripomoček zoper vse želodečne bolezni

posebno pa se sponaša pri netečnosti, želodečni slabosti, slabodišočim dihu, kedar človeka napenja, mu kislo podaja, kedar ga grize ali vjeda, pri želodečnem kataru, zgagi ali rezalci, če se nareja pesek ali kaša, pri preobličnosti slia, zlatenci, pri studu in meianji, glavobolu, prihajajočem od želodca, želodečnem krču, pri zaprtem životu, prenasitenosti bodi z jedmi ali

pijačami, pri glitah, vrančnih, jeternih ali hemoroidalih bolestin.

Vsaka steklenica stane s podukom o rabi 35 kr.

Glavna zaloga za Gorico pri gospodu lekarničarju A. pl. Gironeoli v Gorici, blizo „treh kron“.

Centralna zaloga za razpošiljanje: Apotheke zum heiligen Schutzengel des Carl Brady, Kremzier. Maehren.

Broj 64./B. Sch. R.

Natječaj.

Na redovitoj dvorazrednoj mješovitoj učioni u Lovranu je za popuniti mjesto jedne učiteljice III. vrsti.

Sa ovim mjestom su skopčani dohodci ustanovljeni zemaljskim zakonom 3. novembra 1874 i 10. decembra 1878.

Natjecateljice za ovo mjesto, za koje se zahtjeva i poznanje talijanskoga jezika, imaju predložiti putem svojih vlasti odnosno ravno ovamo u 14 dana odkad bude ovaj natječaj uvršćen za prvi put u „Osservatore Triestino“ molbenice redovito dokumentirane.

Volosko 12. januara 1881

C. kr. kotarsko školsko ujeće.

Bergerjevo medicinsko MILO IZ SMOLE (THEERSEIFE).

Priporočeno po medic. strokovnjakih, rabi se skoro v vseh evropskih državah s sijajnim vspehom proti vsakovrstni nečistosti na polti,

osebno proti kroničnim in luskinastim lišajem, hramam, nalezljivim hramam, proti rudečemu nosu, odzebljini, potenju nog, prhljaju na glavi in bradi. — Bergerjevo milo iz smole ima 40% smole iz lesa, in se bistveno razločuje od vseh drugih smol, ki se prodajajo. — Da se prekanjanju izogneš, zahtevaj določno Bergerjevo milo iz smole in glej na znani zavitek. — Kot neostro milo iz smole za odstranjenje nečistostij na polti, zoper hraste na polti in glavi otrok, kakor kot neprekosljivo kosmetično milo za vmiivanje in kopanje za vsakdanje rabo rabi: Bergerjevo glicerín. milo iz smole, ki ima 35% glicerine in je fino parfumano.

Cena za komad vsake vrste 35 kr. s brosuró vred. Glavni razpošiljavéc: lekarnar G. Hell v Opavu.

Glavna zaloga za Gorico pri gg. lekarnarju F. Cristofletti (Zanetti) in A. Pontoni.

Nobena sleparija!
Pri ces. kr. zastavljavnici
na Dunaji rešene
ŽEPNE URE

po nezaslišano nizkih izjemnih cenah namreč
70 odstotok pod kupno ceno

Razne zaloge žepnih ur, ki so bile za prodaj semkaj poslane iz najznamenitejših švicarskih tovarov, so bile položene v c. k. zastavljavnico, ter so zapadle ter so po dražbenem potu pol zastonj prišlo v naše roke.

Zato smo v položaji, da lahko prodamo prave zlate, sreberne in nikelnove ure, najboljšje švicarske izdelke, vse proti 5letni garanciji, da le naš denar nazaj dobimo, 70 procentov pod navadno tovarniško ceno, tako da so ure skoro zastonj.

Vsak človek, ubogi ali bogat, potrebuje ure, katere je mnogokrat najzvestejša prijateljica in spremljevalka skozi celo življenje. Zdjaj pa se ponuja ugodna prilika, ki se morda nikdar več ne povrne, omissiti si skoro za nič solidno, fino, garantirano, do minute natančno uro; kajti naše tovarnišne osehje pregleda vse ure še enkrat. Na vsaki uri je švicarsko tovarnično znamenje.

Garancija je tako zanesljiva, da se s tem javno zavezuemo, povrniti vsakemu naročniku nemudoma in brez vsake ovire njegov denar.

Razkaz žepnih ur:

Žepna cilindrica iz težkega srebro-nikelja, prav fina, na sekunde pregledana, gravirana, guilochirana, z 8 rubini, plitvim steklom, emailiranim kazalom in posobnim pokrivalom, s prav fino zlato faço-verižico; poprej je stala 12 gl., zdaj samo gl. 5.50.

Žepna ankorea iz težkega srebro-nikelja, prav fina na minuto pregledana, gravirana, guilochirana, s 15 rubini, plitvim steklom, email. kazalom in sekundnim kazavcem, z jako fino verižico iz talmi-zlata, poprej 20 gl., zdaj samo 7 gl. — Era najboljših in izvrstnih ur.

Remontoir-ura iz najčnejšega double-zlata, se navija pri ríncici brez ključa, ohrani pod garancijo vedno zlato barvo, izvrstno na minuto vredjena, z dvojnimi pokrovom, okinčanim email. kazalom in privileg. kolesjem, odlikovana kapitalna ura s talmi verižico, poprej 24 gl. zdaj samo gl. 10.20. — Teh ur je malo.

Sreberna remontoir-ura iz pravega 18 lot. srebra, od c. kr. punc. urada preskušena, se navija brez ključa, s proti-zaporom in kazalno napravo, najfinija s privilegijem, nadrobno pregledana, s plitvim steklom, email. kazalom in sekundnim kazalcem, znotraj s kristalnim pokrovom in nikelnim kolesjem, za vsacega prezorno najboljša, najceneja in elegantnejša ura na svetu; poprejšnja cena 30 gl., zdaj samih 14 gl.

Sreberna ankorea iz pravega, od c. k. punc. urada preskušenega 18 lot. srebra s 15 rubini prav fino na sekunde pregledana, s plitvim steklom, email. kazalom in kazalom in sekundnim kazalcem, poprej je stala 24 gl., zdaj s pozlačenjem vred samo gl. 12.50.

Ura za gospe iz pravega 14karaknega zlata, preskušena od c. k. punc. urada, neizmerno fina, elegantna ura z najfinje beneško zlato okolivratno faço-verižico in najfinje zametasto skatljico, poprej 30 gl. zdaj samo gl. 19.50. Se nikdar kaj tacega.

Prava 14 karat. zlata remontoir-ura 40, 50 gl. najfinje Savonette-ure, katere so stale nekđaj po 100 gl.

NASLOV:

Uren-Ausverkauf von A. Fraiss, Rothenthurmstrasse 9, päterteró, gogenüber dem erzbischöfl. Palais. Wien.

Kristalni prah za perilo

najboljši in cenejši pomoček

za
pranje živih ovac in ostrizene volna.

Edini izdelek, s katerim se doseže bliščobna belina, volnatost in vlažnost volne in se s pranjem nič ne izgubi.

Narčila se izvršujejo po vrsti, kakor dobajajo; zato je dobro, da se vsak naroči o pravem času za svojo potrebo, ker se bliža čas, ko se naročila kopičijo.

Schutzmarke EDINI PRODAJALEC
G. Wettendorfer,
Wien, Hernals, Veronikagasse 32.

Ure po ceni

- 1 pozlačena ura z verižico 2.50 gl.
- 1 mobilna ura na valje (s cilindrom) 5.—
- 1 ura na sidro (ankorea) 6.50
- 1 sreberna ura remontoir 12.—
- 1 zlata ura za gospe od 18 gl. do 22 gl.

POROŠTVO 5 LET.

Uhren-Ausverkauf der Uhrenfabrik

von
PH. FROMM,

Wien, I. Rothenthurmstrasse N. 9.